

University of Groningen

From student nurse to nurse professional

ten Hoeve, Yvonne

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2018

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

ten Hoeve, Y. (2018). *From student nurse to nurse professional: The shaping of professional identity in nursing*. Rijksuniversiteit Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

APPENDICES

English summary

Nederlandse samenvatting

List of publications

List of conferences

Dankwoord

Curriculum Vitae

Research Institute SHARE:
previous dissertations

English summary

Nursing shortages are an increasingly serious problem across continents. Several factors have been identified as contributing to these shortages, such as an ageing workforce that is retiring, an ageing patient population that needs more nursing care, and the increasing complexity of care that requires more nurses with specific expertise. Similar to other countries, there is a considerable shortage of nurses in the Netherlands, and the situation is predicted to worsen (V&VN, 2017). Student nurse attrition and nurses' intentions to leave the profession are a growing concern. School institutions, policy makers and health care managers are not only confronted with the financial and educational impact of attrition rates, but also with the consequences of nursing shortages on patient outcomes. In order to meet the demands of a complex and dynamic health care environment, a well-trained nursing workforce is indispensable. The attractiveness of the profession and good working conditions may be helpful in recruiting and retaining nursing students and graduated nurses.

The aim of this thesis was to gain more insight into the reasons why students and nurses choose for a nursing career, and what motivated them to leave or stay in nursing. Exploring the experiences of both students and nurses may enhance the understanding of which demands from education and practice are determinative for study and work satisfaction, career success and commitment to the profession.

The thesis covers eight chapters: a general introduction, a discussion paper, five chapters describing the results of empirical studies (three of students, two of novice nurses), and a general discussion.

Chapter 1, the general introduction, provides information about 1) the theoretical concepts related to professionalization and professional identity development in nurses, 2) the image of nursing in a historical perspective, 3) reforms in nurse education programmes, and 4) the changing demands on the competences of nurses in clinical practice. This chapter concludes with providing main reasons for this study, research questions and an outline of the thesis.

Chapter 2 discusses the state of the art regarding the public image of nursing, nurses' self-concept and professional identity in a global context. The input for this discussion paper was provided by a literature review, that was performed to retrieve studies that discussed the role of the public image of nursing and its influence in the manner the development of professional identity takes shape. Main findings show that the public image of nurses does not always match their professional image, and that nurses derive their self-concept and professional identity from this image. In addition, education and work environment highly contribute to nurses' self-concept and professional identity. Students and nurses learn from their experiences at school and in clinical practice. Through the interaction with other students and nurses they learn professional nursing work, which also contributes to their personal and professional growth.

Next, we investigated how student nurses' develop their professional identity by measuring their perceptions of nursing during the first two years of their educational

programme. Subsequently, we analyzed the relationships between these perceptions and intentions to leave or complete the programme. In **Chapter 3** we provide the outcomes of the questionnaire study among student nurses at the beginning of their four-year Bachelor's programme ($n = 1244$). The questionnaire consisted of a) the Nursing Orientation Tool (Vanhanen, Hentinen & Janhonen, 1999), b) the Nursing Attitude Questionnaire (Toth, Dobratz & Boni, 1998), and c) background information. The Nursing Orientation Tool (NOT) measured students' orientation towards nursing using three subscales: caring, nursing expertise and life orientation. Caring is based on students' meaningful caring and nursing experiences either in their families or in working life. Nursing expertise is based on professional nursing experience, and life orientation is based on the need to keep a balance between family life and studies. The Nursing Attitude Questionnaire (NAQ) measured students' attitude towards nursing, using two subscales: nursing agency and advocacy & empathy. Nursing agency can be regarded as the link between nursing science and nursing practice. In other words: the capability to apply nursing knowledge in practice situations. Advocacy & empathy refers to the extent that nurses speak out and speak for their patients, and act on the unmet needs of patients. The background questions were related to gender, age, preliminary training, living status, having professional experience, having chosen nursing as their first-choice programme, career aspiration, and having experienced past problems with study programmes. The findings showed that, in general, students had a positive orientation and attitude towards nursing. We found that students most agreed with items related to the advocacy & empathy subscale (86%) and least agreed with items related to the life orientation subscale (14%). Apparently, students start their programme with altruistic views on nursing, and do not seem to experience problems with finding a balance at this stage of their educational programme. Multiple regression analyses show that the highest value predictors of a positive orientation and attitude were: 1) having nursing experience in a healthcare setting, 2) having chosen nursing as their first-choice programme, and 3) aiming to make a career in nursing.

In **chapter 4** we assessed students' changes of perceptions over time and whether these changes were related to intentions to withdraw from the educational programme. One of the main reasons for investigating this was the high percentage of dropouts in the first two years of education (almost 45%) in our research cohort (2011–2013). The study measured the orientation and attitudes of the same cohort of students on three follow-up measurement points during the first two years of their four-year programme. We only included those students who completed the questionnaire every time ($n = 123$). We found significant changes in students' perceptions of caring, life orientation, nursing agency and advocacy & empathy. Nursing expertise was the only aspect that showed no significant changes over time. The most striking changes concerned students' perceptions of life orientation and advocacy & empathy. Students' perceptions of life orientation issues became more important from the beginning of their educational programme until the end of year two, with the biggest change during the first six months. This indicates that finding a balance between studies and private life was found to be significantly more important as they progressed in their programmes. With regard to advocacy & empathy, the results showed a significant time effect with a strong decrease at the end of the second year. Apparently, students no longer perceived that issues related to protecting and standing up for patients are an essential part of nursing work.

English summary

In addition, we explored, at the end of the second year, whether and why students ever considered withdrawing from their programme and what factors affected their motivations to stay. Our results showed that 24% of the students considered withdrawing. Reasons for attrition were mostly related to dissatisfaction with the curriculum and unsatisfying clinical placements. However, intrinsic and extrinsic motivations were strong enough for these students to stay on. Even though these were important findings, there still was insufficient understanding of students' personal reasons for attrition and retention.

Therefore, **Chapter 5** explores, from a qualitative perspective, students' reasons to choose a nursing career, their conceptualization of nursing, and the intrinsic and extrinsic factors which affected their decisions to leave or complete their course. The students who were interviewed ($n = 17$) all participated in the longitudinal quantitative survey, the results of which are described in chapters 3 and 4. A purposive sampling method was used based on the results of the survey: 1) students who never considered withdrawing from their programme, 2) students who considered withdrawal but continued, and 3) students who stopped. In general, we found that the main reasons for choosing nursing as a career involved the caring aspect, job possibilities, the stimulating influence of friends and family and the desire to become a nurse. Students' perceptions of nursing were mainly conceptualized by the possession of nursing competences, and the caring aspect, including empathy and the delivery of social and emotional support. Main reasons for attrition mentioned by the students who dropped out and those students who considered stopping were dissatisfaction with the training programme, the perceived theory-practice gap, and poor quality clinical placements. Feelings of dissatisfaction with the training programme were associated with the quality of the programme and a lack of support from teaching staff. The perceived theory-practice gap caused increased stress and feelings of unpreparedness for clinical practice. Poor quality clinical placements were mostly related to not being able to complete learning goals and not feeling welcome in the team. Perceived lack of practical and emotional support from colleagues and mentors was by far the most important factor for attrition. On the other hand, satisfaction with the organization and support from teaching staff were mentioned to be motivations to continue. The most important motivations were positive experiences with clinical placements, especially related to support and feeling welcome in the team. Their colleagues and team were even more important for some students than the patient group with whom they worked. Finally, students mentioned perseverance and the drive to become a nurse as important intrinsic factors to complete their programme.

Together, the results of these three studies, as reported in **chapters 3, 4 and 5**, indicate that student nurses develop their professional identity through interactions with teachers and fellow students, and through experiences during clinical placements. Their perceptions of nursing changed over time and these changes might lead to disappointments and considerations to leave the programme. Practical and emotional support from teaching staff and mentors appeared to be indispensable to motivate them to continue.

In addition, we explored novice nurses' professional identity development, by analyzing and interpreting their first lived experiences in a clinical setting and the correlations

between these experiences and their emotional state and level of commitment to the profession. **Chapter 6** provides an overview of novice nurses' first lived experiences in a hospital setting in order to gain greater understanding of the nature of the situations they were confronted with. During one year eighteen nurses wrote unstructured diaries in which they described a work experience that really mattered to them. The mean age of the participants was 23 years, they were all female, had a Bachelor's degree in nursing, and had no more than one year of work experience. In the written unstructured diaries ($n = 580$) a total of 1321 experiences were reported, both positively and negatively-linked. Experiences with a mainly positive connotation were about relationships with colleagues and supervisors, their (perceived) possession of the required competences, the opportunity to develop in their career, feelings of autonomy, and fit (identification with the profession). Novice nurses' positive experiences with colleagues, team and supervisors were related to good working relationships, feeling welcome in the team, and feeling supported. Supportive relationships showed to play an important role in enhancing their self-esteem, professional performance, and feelings of fitting in the profession. Positive experiences with perceived competencies, the possibilities of professional development, feelings of autonomy and fitting the profession all turned out to enhance their professional identity and gave a boost to their self-confidence and the sense of becoming professional nurses. Experiences with mainly negative connotations were about relationships with patients and physicians, the organizational context (work load, complexity of care and unrealistic expectations), existential events (confrontations with illness, suffering and death) and personal and work-related goals, in particular the presence or absence of a work-life balance. Experiences with patients were mostly related to aggressive and disrespectful behaviour, and sexual harassment. With regard to physicians, situations were reported in which the nurses felt disrespected and ignored, and were even bullied by them. Negative experiences with existential events, the work-life balance and organizational context, in particular work load and complexity of care, were associated with uncertainty, feelings of guilt, lower mental and physical well-being, and even with turnover intentions. Novice nurses have to deal with these experiences in their daily practice, in order to stay motivated. One of the strategies to achieve this was to share their experiences with colleagues (62%) and, to a much lesser extent, with their supervisor (19%). In summary, this study shows that the transition from student nurse to professional staff nurse is a challenging process, with many existential and stressful situations. Especially the presence and support from colleagues and supervisors are indispensable to keep novice nurses motivated for the profession.

Chapter 7 reports the correlations between novice nurses' work experiences and their emotional state (positive and negative) and level of affective commitment to the profession. We coded the themes that emerged from the 580 diaries as contextual factors (complexity of care and existential events), relational factors (experiences with patients and perceived support from colleagues, supervisors and physicians), and cognitive factors (competence). The factors were derived from the most frequently reported experiences, and were coded as either positive or negative (e.g. support or lack of support). With regard to emotions the results of the multilevel analysis showed that positive experiences with patients, perceived support and perceived competence increased positive emotions. Negative patient experiences, perceived lack of support, confrontations with existential events and perceived lack of competence were negatively related to positive

emotions. Complexity of care, existential events, negative experiences with patients, perceived lack of support, and perceived lack of competence were positively related to negative emotions. Positive experiences with patients, perceived support, and perceived competence decreased the level of negative emotions. We found less significant correlations between nurses' experiences and commitment. Perceived support from colleagues, supervisors and physicians was the only factor that was positively related to commitment. Complexity of care, perceived lack of support, and perceived lack of competence decreased the level of commitment. In short, this study shows that negative work experiences reduce novice nurses' affective commitment to the profession more than positive experiences increase the commitment. The most important finding was the significant importance of positive support from colleagues and supervisors to help novice nurses to deal with complex and stressful situations and to develop a professional commitment.

The findings of **chapters 6 and 7** show that the transition from student nurse to professional staff nurse is a challenging and demanding process. Professional identity development of novice nurses is strongly influenced by experiences gained during working in clinical practice. Many of these experiences also affected their emotional state and commitment to the profession. Support from colleagues and supervisors seemed indispensable to guide novice nurses through this period of transition and to remain in the profession.

Finally, in **Chapter 8**, the main findings of the studies described in this thesis are discussed and placed within a broader context. This chapter also provides methodological considerations and implications for education and clinical practice. Overall, the findings in this thesis suggest that, to reduce nursing shortages, it is essential to enhance students' and nurses' job satisfaction and commitment to the profession. This can be achieved, *inter alia*, by making sure they are well prepared for the profession and guaranteeing a safe and supporting work environment. Support in the clinical environment by colleagues and supervisors is fundamental to recruit and retain a motivated, well-trained nursing workforce.

Nederlandse samenvatting

Tekorten aan verpleegkundigen vormen wereldwijd een toenemend probleem. Verschillende autonome moeilijk te beïnvloeden factoren liggen ten grondslag aan deze tekorten, zoals een pensioengerechtigd personeelsbestand, een vergrijzende patiëntenpopulatie die meer zorg nodig heeft, en de toenemende complexiteit van de zorg door toegenomen medische mogelijkheden die meer verpleegkundigen met speciale expertise vereist. Net als in andere landen is er ook in Nederland een aanzienlijk tekort aan verpleegkundigen, en dit tekort zal naar verwachting alleen maar toenemen (V&VN, 2017). Niet alleen door de genoemde factoren, maar ook door uitval onder studenten verpleegkunde en voortijdige uittreding van verpleegkundigen. Instellingen voor beroepsonderwijs, beleidsmakers en managers in de gezondheidszorg worstelen met de gevolgen van dit misschien deels vermijdbare verloop voor de kwaliteit van de patiëntenzorg. Om te kunnen voldoen aan de eisen van een complexe en dynamische zorgomgeving is een goed opgeleide verpleegkundige beroepsgroep onontbeerlijk. De aantrekkelijkheid van het beroep en goede werkomstandigheden kunnen behulpzaam zijn bij het werven en vasthouden van studenten verpleegkunde en gediplomeerde verpleegkundigen.

Het doel van dit proefschrift was om meer inzicht te krijgen in de redenen waarom studenten en verpleegkundigen kiezen voor een carrière in de verpleging, wat de redenen zijn om voortijdig te stoppen en wat hen motiveert om te blijven. Om meer inzicht te krijgen in de factoren die bepalend zijn voor studie- en werktevredenheid, loopbaansucces en verbondenheid met het beroep (commitment) zijn ervaringen van studenten en verpleegkundigen aan nader onderzoek te onderwerpen.

Het proefschrift bestaat uit acht hoofdstukken: een algemene inleiding, een discussiepaper, vijf empirische studies (drie bij studenten verpleegkunde en twee bij beginnende verpleegkundigen), en een afsluitende discussie.

Hoofdstuk 1, de algemene inleiding, geeft een overzicht van: 1) de theoretische concepten met betrekking tot professionalisering en de ontwikkeling van een professionele verpleegkundige identiteit, 2) het imago van de verpleging in historisch perspectief, 3) hervormingen in verpleegkundige curricula, en 4) de veranderende eisen die de klinische praktijk stelt aan de verpleegkundige competenties. Tot slot worden de doelstelling, de onderzoeksvragen en de thema's van dit proefschrift toegelicht.

Hoofdstuk 2 bespreekt, vanuit een internationaal perspectief, de stand van zaken van het maatschappelijk beeld van de verpleging, het zelfbeeld en de professionele identiteit van verpleegkundigen. Een literatuuronderzoek naar de rol van het maatschappelijk imago van de verpleging en de invloed hiervan op de ontwikkeling van de professionele verpleegkundige identiteit lag ten grondslag aan deze studie. De belangrijkste uitkomsten van het literatuuronderzoek laten zien dat het beeld dat de maatschappij heeft van de verpleging niet altijd overeenkomt met het professionele imago dat verpleegkundigen zelf hebben van hun beroep. Bovendien blijkt dat verpleegkundigen hun zelfbeeld en professionele identiteit grotendeels ontleen aan het algemeen maatschappelijke imago. Onderwijs (theorie) en werkomgeving (praktijk) blijken ook sterk bij te dragen aan het zelfbeeld en de professionele identiteit van verpleegkundigen. Studenten leren op

school en tijdens hun stages wat verpleegkunde is en verpleegkundigen leren dit tijdens het werken in de (klinische) praktijk. Met name door de interactie met andere studenten en verpleegkundigen leren ze wat het is om een professioneel verpleegkundige te zijn, hetgeen ook invloed heeft op hun persoonlijke en professionele groei.

Om inzicht te krijgen in hoe de professionele identiteit van verpleegkunde studenten (HBO-V) zich ontwikkelt hebben we hun beeld en percepties van het verpleegkundig beroep gemeten tijdens de eerste twee jaren van hun opleiding. In aansluiting hierop hebben we de relaties geanalyseerd tussen deze percepties en hun intenties om met de opleiding te stoppen of te blijven.

Hoofdstuk 3 laat de uitkomsten zien van een vragenlijstonderzoek onder verpleegkunde studenten aan het begin van hun vierjarige Bachelor opleiding ($n = 1244$). De vragenlijst bestond uit a) de Nursing Orientation Tool (Vanhanen, Hentinen & Janhonen, 1999), b) de Nursing Attitude Questionnaire (Toth, Dobratz & Boni, 1998), en c) achtergrond informatie. De Nursing Orientation Tool (NOT) meet hoe studenten zich oriënteren op hun studie met behulp van drie subschalen: caring, nursing expertise en life orientation. Caring is gebaseerd op de ervaringen die studenten hebben met het zorgen voor mensen, zowel persoonlijk als beroepsmatig. Nursing expertise heeft betrekking op hun professionele verpleegkundige ervaringen, en life orientation gaat over het vinden van een balans tussen privéleven en studie. De Nursing Attitude Questionnaire (NAQ) meet de attitude van studenten ten opzichte van het verpleegkundig beroep met behulp van twee subschalen: nursing agency en advocacy & empathy. Nursing agency kan worden beschouwd als de schakel tussen wetenschap en praktijk. Met andere woorden: het vermogen om verpleegkundige kennis toe te passen in praktijk situaties. Advocacy & empathy verwijst naar de mate waarin verpleegkundigen opkomen voor hun patiënten, en tegemoetkomen aan hun onvervulde behoeften. De achtergrondvragen hadden betrekking op geslacht, leeftijd, vooropleiding, woonsituatie, professionele ervaring, of verpleegkunde de studie van hun eerste keuze was, carrière ambities en of ze eerder studieproblemen hadden gehad. De resultaten laten zien dat studenten over het algemeen een positieve houding hebben ten aanzien van het verpleegkundig beroep. We vonden dat studenten het meest instemden met vragen die betrekking hadden op de subschalen advocacy & empathy (86%) en het minst met vragen die betrekking hebben met de subschaal life orientation (14%). Blijkbaar beginnen studenten aan hun studie met altruïstische opvattingen over verpleging en lijken ze geen problemen te ondervinden met het vinden van een balans tussen studie en privé. Uit meervoudige regressieanalyses blijkt dat de volgende variabelen voorspellers van een positieve oriëntatie en attitude zijn: 1) het hebben van verpleegkundige ervaring in de gezondheidszorg, 2) verpleegkunde als eerste studiekeuze, en 3) de ambitie om een verpleegkundige carrière te hebben.

In **Hoofdstuk 4** hebben we gekeken naar de veranderingen in hun percepties over de tijd, en of deze veranderingen verband hielden met voortijdige studie uitval. Een van de belangrijkste redenen om dit te onderzoeken was het hoge percentage uitvallers in dit studie cohort (2011-2013) tijdens de eerste twee jaren van hun opleiding (bijna 45%). In dit onderzoek is gekeken naar de oriëntatie en attitude van eenzelfde cohort studenten gemeten op drie opeenvolgende meetmomenten. We hebben voor de analyse van de resultaten alleen die studenten geïncludeerd die de vragenlijsten op elk meetmoment

hebben ingevuld ($n = 123$). We zagen significante veranderingen in hun percepties van het verpleegkundig beroep met betrekking tot caring, life orientation, nursing agency en advocacy & empathy. Nursing expertise was het enige aspect dat in de loop van de tijd geen significante veranderingen te zien gaf. De meest opvallende veranderingen hadden betrekking op life orientation en advocacy & empathy. Aspecten die met life orientation te maken hadden werden belangrijker, met de grootste stijging na de eerste zes studiem maanden. Dit geeft aan dat het vinden van een balans tussen studie en privé leven significant belangrijker wordt naarmate ze vorderen in hun studie. Met betrekking tot advocacy & empathy vonden we een aanzienlijke verandering over de tijd, met een sterke daling aan het einde van hun tweede studiejaar. Kennelijk vonden studenten niet langer dat zaken die te maken hebben met het beschermen van of het opkomen voor patiënten een essentieel onderdeel zijn van het verpleegkundig beroep. Aan het eind van het tweede studiejaar hebben we bovendien gevraagd of en waarom zij ooit hebben overwogen om te stoppen met de studie en welke factoren van invloed waren op hun motivatie om door te gaan. De uitkomsten laten zien dat 24% van deze studenten had overwogen om te stoppen. De redenen om te stoppen waren voornamelijk gerelateerd aan ontevredenheid met het curriculum en de stages. Intrinsieke en extrinsieke motivaties waren echter sterk genoeg voor deze studenten om door te gaan. Hoewel dit belangrijke bevindingen waren, hadden we nog steeds onvoldoende inzicht in de factoren die van invloed zijn op het feit dat verpleegkunde studenten voortijdig stoppen of doorgaan met hun studie.

In **Hoofdstuk 5** hebben we daarom, vanuit een kwalitatief perspectief, onderzocht waarom studenten voor een verpleegkundige carrière kiezen, wat voor hen de essentie van verpleegkunde is, en welke intrinsieke en extrinsieke motivaties hun beslissing om hun studie te verlaten of te voltooien hebben beïnvloed. De studenten die we hebben geïnterviewd ($n = 17$), hebben allemaal deelgenomen aan de longitudinale kwantitatieve studie, waarvan de resultaten zijn beschreven in hoofdstuk 3 en 4. Een doelgerichte steekproefmethode werd gebruikt op basis van de uitkomsten van de vragenlijsten: 1) studenten die nooit hebben overwogen om te stoppen, 2) studenten die dit wel hebben overwogen maar desondanks zijn doorgegaan, en 3) studenten die daadwerkelijk zijn gestopt. Over het algemeen waren de belangrijkste redenen om voor een carrière in de verpleging te kiezen: het zorgaspect (kunnen en willen zorgen voor mensen), mogelijkheden op de arbeidsmarkt, de stimulerende invloed van familie en vrienden, en de uitdrukkelijke wens om verpleegkundige te worden. Als essentiële kenmerken van het verpleegkundig beroep werden vooral de vereiste verpleegkundige competenties en het zorgaspect genoemd, waaronder empathie en het geven van sociale en emotionele ondersteuning. Studenten die waren gestopt en zij die dit hadden overwogen noemden als voornaamste redenen hiervoor dat ze ontevreden waren over de opleiding en de stages, en de slechte aansluiting van hun theoretische kennis op de praktijk van alledag. Ontevredenheid met de opleiding hadden vooral te maken met de kwaliteit van het curriculum en het gebrek aan steun van hun docenten. De ervaren leemte tussen theorie en praktijk veroorzaakte veel stress en zorgde ervoor dat ze zich onvoldoende voorbereid voelden op het werken in de klinische praktijk. Onbevredigende stages hadden vooral te maken met het niet kunnen behalen van hun leerdoelen en zich niet welkom voelen in het team.

Het ervaren gemis aan praktische en emotionele steun van collega's en mentoren waren verreweg de belangrijkste redenen voor de studenten om te overwegen om te stoppen. Aan de andere kant werden ze door positieve ervaringen met de opleiding, de organisatie en steun van docenten gemotiveerd om door te gaan. Vooral positieve ervaringen met de stages, en dan met name steun en zich welkom voelen in het team, bleken hierbij bepalend. Voor sommige studenten waren hun collega's en het team zelfs belangrijker dan de patiëntengroep waarmee ze werkten. Tenslotte werden doorzettingsvermogen en de uitdrukkelijke wens om verpleegkundige te worden genoemd als belangrijke intrinsieke factoren om hun studie af te maken.

Samenvattend laten de uitkomsten van deze drie studies, zoals beschreven in **hoofdstukken 3, 4 en 5** zien dat verpleegkunde studenten hun professionele identiteit ontwikkelen door interacties met docenten en medestudenten, en door ervaringen die ze opdoen tijdens de stages. Hun percepties van het verpleegkundig beroep veranderen tijdens de opleiding en deze veranderingen kunnen leiden tot teleurstellingen en overwegingen om te stoppen met de opleiding. Praktische en emotionele steun van docenten en mentoren blijken onmisbaar te zijn om studenten te motiveren om door te gaan met hun studie.

In twee vervolgstudies hebben we de professionele identiteitsontwikkeling van beginnende verpleegkundigen onderzocht aan de hand van hun eerste praktijkervaringen, en de invloed die deze ervaringen hebben op hun emoties en commitment met het beroep.

Hoofdstuk 6 schetst een beeld van deze eerste ervaringen en de situaties waarmee verpleegkundigen worden geconfronteerd in de klinische praktijk. Gedurende een jaar hebben achttien beginnende verpleegkundigen in (twee-)wekelijkse dagboekjes een werkervaring beschreven die echt belangrijk voor ze was. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 23 jaar, ze waren allemaal vrouwelijk, werkten op verschillende verpleegafdelingen van een Universitair Medisch Centrum, hadden een bachelor diploma (HBO-V), en hadden niet meer dan één jaar werkervaring. In de ongestructureerde dagboekjes ($n = 580$), werden in totaal 1321, zowel positieve als negatieve, ervaringen beschreven. Ervaringen met een voornamelijk positieve connotatie gingen over relaties met collega's en leidinggevendenden, hun (gepercipieerde) bezit van de vereiste competenties, ontplooiingsmogelijkheden, gevoelens van autonomie en identificatie met het beroep. Positieve ervaringen met collega's, team en leidinggevendenden hadden te maken met goede werkrelaties, steun en zich welkom voelen in het team. Ervaren steun bleek belangrijk te zijn voor hun gevoel van eigenwaarde, hun professionele gedrag en identificatie met het beroep (het gevoel dat het beroep bij hen past). Ook positieve ervaringen die gingen over competenties, ontplooiingsmogelijkheden, autonomie en identificatie met het beroep bleken hun professionele identiteit te vergroten en bleken bovendien goed voor hun zelfvertrouwen. Werkervaringen met voornamelijk negatieve connotaties gingen over relaties met patiënten en artsen, de organisatorische context (werkdruk, complexiteit van de zorg en onrealistische verwachtingen), existentiële gebeurtenissen (confrontaties met ziekte, lijden en dood) en persoonlijke en werk gerelateerde doelen, met name de aan- of afwezigheid van een balans tussen werk en privé leven. Negatieve ervaringen met patiënten waren meestal gerelateerd aan agressief en respectloos gedrag en seksuele intimidatie. Met betrekking tot artsen beschreven verpleegkundigen

situaties waarin ze zich niet gerespecteerd en zelfs genegeerd voelden. Negatieve ervaringen met existentiële gebeurtenissen, de balans tussen werk en privéleven en de organisatorische context, met name de werkdruk en de complexiteit van de zorg, werden geassocieerd met onzekerheid, schuldgevoelens, verminderd mentaal en fysiek welbevinden en zelfs met intenties om het beroep te verlaten. Om gemotiveerd te blijven, is het belangrijk dat beginnende verpleegkundigen in de dagelijkse praktijk leren omgaan met deze uitdagende situaties. Een van de strategieën om dit te bereiken was om hun ervaringen te delen met hun collega's (62%) en, in veel mindere mate, hun leidinggevende (19%). Samenvattend laat deze studie zien dat de transitie van verpleegkunde student naar professioneel verpleegkundige een uitdagend proces is, dat gepaard gaat met veel existentiële en stressvolle situaties. Vooral de aanwezigheid en steun van collega's en leidinggevers zijn onmisbaar om beginnende verpleegkundigen gemotiveerd te houden voor het beroep.

In **hoofdstuk 7** hebben we de correlaties onderzocht tussen de eerste werkervaringen van beginnende verpleegkundigen en hun positieve en negatieve emoties, en het niveau van hun affectieve commitment met het beroep. We hebben de thema's die uit de dagboekjes naar voren kwamen gecodeerd als contextuele factoren (complexiteit van de zorg en existentiële gebeurtenissen), relationele factoren (ervaringen met patiënten en steun van collega's, leidinggevers en artsen) en cognitieve factoren (competentie). We hebben deze factoren afgeleid van de meest frequent genoemde ervaringen en zowel positief als negatief gecodeerd (bijvoorbeeld steun en gebrek aan steun). De uitkomsten van de multilevel analyses laten zien dat positieve emoties werden versterkt door positieve ervaringen met patiënten, steun en het gevoel dat over de vereiste competenties te beschikken. Terwijl positieve emoties werden verminderd door negatieve ervaringen met patiënten, gebrek aan steun, confrontaties met existentiële gebeurtenissen en ervaren gebrek aan competenties. Negatieve emoties werden versterkt door negatieve ervaringen met patiënten, gebrek aan steun, ervaren gebrek aan competenties, de complexiteit van de zorg en existentiële gebeurtenissen. Negatieve emoties verminderden door positieve ervaringen met patiënten, steun en ervaren competenties. Met betrekking tot commitment vonden we minder significante correlaties. Het niveau van commitment werd alleen verhoogd door de ervaren steun van collega's, leidinggevers en artsen. Complexiteit van de zorg, gebrek aan steun en ervaren gebrek aan competenties veroorzaakten een daling van het commitment.

De uitkomsten van deze studie laten zien dat negatieve werkervaringen meer invloed hebben op het niveau van commitment dan positieve werkervaringen. De belangrijkste bevinding was dat steun van collega's en leidinggevers onontbeerlijk is om beginnende verpleegkundigen te leren omgaan met complexe en stressvolle situaties.

De resultaten van **hoofdstuk 6 en 7** laten zien dat de transitie van student naar professioneel verpleegkundige een uitdagend en veeleisend proces is. De professionele identiteitsontwikkeling van beginnende verpleegkundigen wordt sterk beïnvloed door ervaringen die zij opdoen in de klinische praktijk. Veel van deze ervaringen hadden invloed op hun positieve en negatieve emoties en hun commitment met het beroep. Steun van collega's en leidinggevers blijkt van onschatbare waarde om beginnende verpleegkundigen te begeleiden tijdens hun transitie en ze te motiveren om in het beroep te blijven.

In **hoofdstuk 8**, de algemene discussie, worden de belangrijkste bevindingen van dit proefschrift in een bredere context geplaatst. Verder worden methodologische overwegingen bediscussieerd en aanbevelingen gedaan voor opleiding, klinische praktijk en toekomstig onderzoek.

Concluderen kunnen we zeggen dat studenten verpleegkunde en beginnende verpleegkundigen grote behoefte hebben aan goede begeleiding en steun, met name in de klinische praktijk. Om het toenemende tekort aan verpleegkundigen tegen te gaan, is het essentieel om de tevredenheid en het commitment van zowel studenten als verpleegkundigen te vergroten. Dit kan onder meer worden bereikt door ervoor te zorgen dat ze goed zijn voorbereid op het beroep en werken in veilige omgeving met voldoende aandacht en begeleiding. Steun van collega's en leidinggevenden in de praktijk is van fundamenteel belang voor het aantrekken en behouden van een gemotiveerde en goed-opgeleide beroepsgroep.

List of publications

Marjolein van Offenbeek, Yvonne ten Hoeve, Petrie Roodbol, Mettiena Leemeijer.

Een waaier van nieuwe functies, functiedifferentiatie in Nederlandse ziekenhuizen.
Medisch Contact 2002, 57 (21), 817 – 820

Marjolein van Offenbeek, Yvonne ten Hoeve, Petrie Roodbol.

Brede acceptatie, maar kwetsbare positie; ervaringen van de eerste generaties nurse practitioners.

TVZ 2003, 8, 28-31

Yvonne ten Hoeve, Marrig Knip, Marjolein van Offenbeek, Petrie Roodbol.

Rollen voor de nurse practitioner; naar een adequate positionering van NP'ers in zorgprocessen.

TVZ 2006, 2, 31-37

Marjolein van Offenbeek, Tim van Kampen, Yvonne ten Hoeve, Petrie Roodbol en Jacob Wijngaard.

De potentie van een NP; inzet van nurse practitioner op mammapoli kan vele voordelen hebben.

Medisch contact 2008, 63 (4), 147-151

Yvonne ten Hoeve en Petrie Roodbol.

Praktijkervaring met taakherschikking; de inzet van nurse practitioners en physician assistants bij de cardiothoracale chirurgie.

Cordiaal, vakblad van de Nederlandse Vereniging voor Hart en Vaat verpleegkundigen, 2008, 2, 44-48

Yvonne ten Hoeve en Petrie Roodbol.

Good practices met de Nurse Practitioner en de Physician Assistant op de mammapoli.

TSG, Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen 2008, 86 (5), 233-236

Yvonne ten Hoeve, Gerard Jansen and Petrie F. Roodbol.

The nursing profession: public image, self-concept and professional identity.

A discussion paper.

Journal of Advanced Nursing 2014, 70 (2), 295-309

Yvonne ten Hoeve, Gerard Jansen en Petrie F. Roodbol.

Zelfbeeld en professionele identiteit van de verpleegkundige; een literatuurstudie.

Onderwijs en gezondheidszorg 2014, 38 (4), 3-6

Yvonne ten Hoeve, Stynke Castelein, Wiebren Jansen, Gerard Jansen, Petrie Roodbol.

Predicting factors of positive orientation and attitudes towards nursing:

A quantitative cross-sectional study.

Nurse Education Today 2016, 40, 111-117

Yvonne ten Hoeve, Stynke Castelein, Wiebren Jansen, Gerard Jansen, Petrie Roodbol.

Nursing students' changing orientation and attitudes towards nursing during their education. A two-year longitudinal study.

Nurse Education Today 2017, 48, 19-24

Yvonne ten Hoeve, Stynke Castelein, Gerard Jansen, Petrie Roodbol.

Dreams and disappointments regarding nursing: student nurses' reasons for attrition and retention. A qualitative study design.

Nurse Education Today 2017, 54, 28-36

List of conferences

September 2008

Oral presentation 'Practical Experience with Task Differentiation: the Contribution of Nurse Practitioners to the Care of Breast Cancer Patients in Dutch Hospitals'.
International Council of Nurses Conference (ICN), Toronto, Canada.

June 2009

Oral presentation 'Skill mix in Nursing Homes'.
International Council of Nurses Conference (ICN), Durban, South Africa.

September 2010

Poster presentation 'The public image of the nursing profession: how does it influence the self-concept of nurses and the way they present themselves?'
International Perspectives in the History of Nursing Conference. University of London, Egham, Surrey, United Kingdom.

August 2012

Oral presentation 'The Visible Link; A new concept of home nursing in the Netherlands'.
International Nursing History Conference; Nursing History in a global perspective. Kolding, Denmark.

November 2013

Oral presentation 'Dutch nursing students' orientation and attitudes towards nursing at the beginning of their education'.
17th International Nursing Research Conference, Lleida, Spain.

May 2014

Oral presentation 'Tevredenheidonderzoek bij wijkverpleegkundigen en huisartsen; verschillen en overlap in werkerterrein'.
Nait Soezen Conference, Groningen, the Netherlands.

September 2014

Oral presentation 'Dutch nursing students' orientation and attitudes towards nursing at the beginning of their education'.
14th European Doctoral Conference in Nursing Science, Maastricht, the Netherlands.

November 2014

Oral presentation 'Dutch nursing students' motivations to choose a career in nursing'.
18th International Nursing Research Conference, Vitoria-Gasteiz, Spain.

Oktober 2015

Invited workshop 'De professionele identiteit van de verpleegkundige/verpleegkundig specialist'.
7de Jaarcongres V&VN/VS, Arnhem - Papendal, the Netherlands.

May 2016

Oral presentation 'Predicting factors of nursing students' positive orientation and attitude towards nursing'.

2nd Annual International Conference on Nursing, Athens Institute for Education and Research (ATINER), Athens, Greece.

June/July 2016

Oral presentation 'Professional identity development in novice nurse: a diary study'.
Nursing Science Congress; Bridging the gap between science and practice, University Medical Center Groningen, the Netherlands.

June/July 2016

Workshop 'De professionele identiteitsontwikkeling van jonge verpleegkundigen'.

Nursing Science Congress; Bridging the gap between science and practice, University Medical Center Groningen, the Netherlands.

October 2016

Invited keynote 'Positionering en professionele identiteitsontwikkeling van de Verpleegkundig Specialist: kansen en belemmeringen'.

8e jaarcongres V&VN/ VS, Arnhem - Papendal, the Netherlands.

November 2016

Oral presentation 'Nursing students' changing orientation and attitudes towards nursing during education: a two year longitudinal study'.

20th international Nursing Research Conference, La Coruna, Spain.

December 2016

Oral presentation 'Nursing students' changing orientation and attitudes towards nursing during education: a two year longitudinal study'.

The 1st Lifelong Learning, Education & Assessment Research Network (LEARN) symposium, UMCG, Groningen, the Netherlands.

May 2017

Oral presentation 'Student nurses' changing perceptions of nursing: a two year longitudinal study'.

3rd Annual International Conference on Nursing, Athens Institute for Education and Research (ATINER), Athens, Greece.

Curriculum Vitae

Yvonne ten Hoeve (1954) was born in Enschede, the Netherlands. After graduating from high school (Rijks HBS-A) she moved to Groningen to start her studies at the University of Groningen. She obtained her Bachelor's degree in Danish Language and Literature and her Master's degree in General Literature Studies. At the Open University she obtained a Short Higher Education diploma in Business Administration, economical aspects. Yvonne has been working at the University Medical Center Groningen since 1989, initially as a supervisor in medical administration at the University Center Psychiatry. In 1999 she shifted her focus on doing research and she participated in several research projects on the role development and positioning of Nurse Practitioners and Physician Assistants in the Netherlands. During this research she became interested in the nursing profession, in particular the positioning, the image and the professional identity of nurses. In 2011, she began her PhD research on the professional identity development of nursing students and newly graduated nurses. At the moment, she is working as a researcher at the Department of Health Sciences – Nursing Research, UMCG.

Yvonne ten Hoeve (1954) is geboren te Enschede. Na het behalen van haar diploma aan de Rijks Hogere Burgerschool (HBS-A) verhuisde ze naar Groningen om te gaan studeren aan de RUG. Ze behaalde haar Bachelor diploma (kandidaats) in de Deense Taal en Letterkunde en haar Master diploma (doctoraal) in de Algemene Literatuurwetenschap. Aan de Open Universiteit behaalde ze het diploma Kort Hoger Onderwijs Bedrijfskunde, economische aspecten. Yvonne werkt sinds 1989 bij het Universitair Medisch Centrum Groningen, aanvankelijk als leidinggevende van de medische administratie bij het Universitair Centrum Psychiatrie. In 1999 verlegde ze haar aandacht naar het doen van onderzoek en ze participeerde in verschillende onderzoeksprojecten naar de rolontwikkeling en positionering van Nurse Practitioners/Verpleegkundig Specialisten en Physician Assistants in Nederland. Tijdens dit onderzoek raakte ze geïnteresseerd in de verpleegkundige beroepsgroep, in het bijzonder de positionering, het imago en de professionele identiteit van verpleegkundigen. In 2011 begon ze aan haar promotieonderzoek naar de professionele identiteitsontwikkeling van studenten verpleegkunde en beginnende verpleegkundigen. Momenteel werkt ze als onderzoeker bij de afdeling Gezondheidswetenschappen – Verpleegkundig Onderzoek van het UMCG.

Dankwoord

De belangrijkste uitkomst van mijn onderzoek is dat steun van anderen onontbeerlijk is om gemotiveerd en met plezier je werk te blijven doen. Dit is ook in hoge mate op mij van toepassing geweest tijdens het doen van onderzoek en het schrijven van dit proefschrift. Zonder de steun en positieve feedback van mijn omgeving zou dit intensieve proces van de afgelopen jaren voor mij een stuk zwaarder en absoluut een stuk minder leuk zijn geweest. Ik heb de eer gehad om samen te werken met een groot aantal zeer inspirerende mensen met wie dit proefschrift tot stand is gekomen.

De leden van de begeleidingscommissie, prof. dr. P.F. Roodbol, prof. dr. S. Castelein, dr. G.J. Jansen en dr. E.S. Kunnen, wil ik hartelijk bedanken voor hun deskundige en plezierige begeleiding. Onze bijeenkomsten waren niet alleen heel constructief, maar ook heel gezellig. Jullie steun en feedback hebben ervoor gezorgd dat ik dit promotietraject zonder al teveel stress heb kunnen afronden. Wat heb ik geboft met zo'n fijn team! Ik had me geen betere begeleiders kunnen wensen.

Allereerst heel veel dank aan mijn leidinggevende, tevens eerste promotor, prof. dr. P.F. Roodbol. Petrie, het klinkt als een cliché, maar zonder jou was dit proefschrift echt niet geschreven. Toen ik in september 1999 bij het toenmalige opleidingsinstituut in dienst kwam om je te assisteren bij jouw promotieonderzoek had ik nooit kunnen bedenken dat er vele jaren later een proefschrift van mijn hand zou verschijnen. Wat is er veel gebeurd sinds die tijd! Jouw promotieonderzoek naar taakherschikking tussen artsen en verpleegkundigen was het startpunt van onze samenwerking. We hebben samen veel verschillende onderzoeksprojecten op het gebied van taakherschikking aangepakt en afgerond, gedeeltelijk samen met collega's van de faculteit Bedrijfskunde van de RUG. In 2008 spoorde jij me aan om een abstract in te dienen over mijn onderzoek naar de rol van de verpleegkundig specialist in de zorg voor borstkanker patiënten. Ik weet nog hoe ontzettend blij ik was toen het abstract werd geaccepteerd en ik een presentatie (mijn eerste buitenlandse!) mocht geven op een congres van the International Council of Nurses/Advanced Nursing Practice in Toronto, Canada. Vanaf dat moment heb ik me vrijwel volledig gestort op het doen van onderzoek, waarbij je mij altijd onvoorwaardelijk hebt gesteund en gestimuleerd. Jij gaf ook het startschot voor mijn promotieonderzoek en jouw benoeming in 2012 tot hoogleraar verplegingswetenschap maakte het mogelijk dat je mijn eerste promotor werd. Nogmaals, zonder jouw stimulans had dit boek er niet gelegen en had ik dit dankwoord niet hoeven schrijven. Ik wil je heel erg bedanken voor de mogelijkheden en de vrijheid die je mij tijdens mijn promotietraject hebt gegeven.

Veel dank gaat ook uit naar mijn tweede promotor, prof. dr. S. Castelein. Stynke, jij werd als onderzoeker aangesteld bij het Universitair Centrum Psychiatrie (UCP), toen ik er ongeveer vertrok. Maar we zijn elkaar, dankzij Petrie, weer tegen het lijf gelopen in 2014. Je vertelde me tijdens een bijeenkomst dat je geïnteresseerd was in mijn onderzoek en graag wilde meedenken. Het klikte meteen tussen ons en ik ben nog steeds heel blij met onze samenwerking, waar een paar mooie publicaties uit zijn voortgekomen. We hebben wat af gediscussieerd en geanalyseerd! Af en toe zag ik het niet meer zitten, maar jouw stugge volharding, enthousiasme, expertise en humor zorgden ervoor dat ik weer verder kon. Ik stel het ook zeer op prijs dat je mij hebt betrokken en nog steeds betreft bij

Dankwoord

activiteiten van jouw onderzoeksgroep bij Lentis Research, waardoor ik mijn blik kon en kan verruimen. Ondanks je drukke werkzaamheden als hoogleraar en hoofd research heb je veel aandacht voor “jouw mensen” en je organiseert met regelmaat interessante, leerzame, maar ook ludieke thema middagen. Je hebt een fijne groep om je heen verzameld, die geweldig onderzoek doet. Dank dat ik af en toe bij jouw team mag horen.

De enige man in dit gezelschap is mijn copromotor dr. G.J. Jansen. Gerard, ook wij kennen elkaar van het UCP en kwamen elkaar weer tegen toen je toetrad tot het lectoraat ‘Verpleegkundige Innovatie en Positionering’ bij de Academie Verpleegkunde van de Hanzehogeschool Groningen. Ik was erbij betrokken vanuit het UMCG en jij vanuit de Masteropleiding Advanced Nursing Practice van de Hanzehogeschool. Tijdens de bijeenkomsten werd druk gediscussieerd over missie en visie van het lectoraat en daarbij behorende onderzoeklijnen. Ik raakte onder de indruk van je methodologische inzichten en je didactische kwaliteiten en besloot al snel dat je mijn copromotor moest worden. Gelukkig vond jij dat ook! Ik heb nog nooit zo fijn en goed met iemand kunnen ‘sparren’ als met jou. Zoveel geduld, wijsheid en aardigheid in één persoon. Met veel plezier denk ik dan ook terug aan onze bijeenkomsten, vooral die in Oldehove, waar ik door jou en Nynke warm werd ontvangen. Eerst een wandelingetje door de tuin, dan hard werken achter jouw bureau. Je hebt me altijd het idee gegeven dat ik het goed deed ondanks tegenslagen, zoals een afwijzing van een artikel. Daar ben ik je oneindig dankbaar voor.

Een groot woord van dank gaat ook uit naar mijn tweede copromotor dr. E.S. Kunnen. Saskia, wij hebben elkaar ontmoet tijdens studiedagen van de Hanzehogeschool, waar jij als ontwikkelingspsycholoog een aantal colleges verzorgde over Dynamische Systeem Theorie. Ik had geen flauw idee wat dat was, maar als lid van de kenniskring van het lectoraat werd ik uitgenodigd om de colleges bij te wonen. En ik heb hier geen moment spijt van gehad. Vanaf het begin was ik onder de indruk van je eruditie en je gave om de meest ingewikkelde theorieën begrijpelijk te maken. Toen je college gaf over het doen van onderzoek naar identiteitsontwikkeling met behulp van dagboekjes werd ik laaiend enthousiast. In overleg met Petrie hebben we besloten om een dagboekstudie op te zetten bij de verpleging. Dit onderzoek naar de identiteitsontwikkeling van beginnende verpleegkundigen is één van de mooiste en leukste studies die ik tijdens mijn traject heb verricht. Jouw enthousiasme en expertise om dit onderzoek tot een goed einde te brengen waren hierbij onontbeerlijk. Gelukkig is onze samenwerking nog niet afgerond, want we begeleiden samen nog een paar masterstudenten en de hoeveelheid data die wij hebben verzameld zal ongetwijfeld nog een paar publicaties opleveren. Dank voor alles en ik verheug me op onze verdere samenwerking.

Aan de leden van de beoordelingscommissie prof. dr. A.D.C. Jaarsma, prof. dr. P. de Jonge en prof. dr. W.J.M. Scholte op Reimer: hartelijk dank voor de vlotte en unanieme positieve beoordeling van mijn proefschrift.

Daarnaast wil ik mijn erkenning betuigen aan mijn overige co-auteurs: dr. J. Brouwer en dr. W.S. Jansen. Jasperina, jij was vanaf het eerste moment ontzettend enthousiast over ons onderzoek bij beginnende verpleegkundigen. Als voormalig verpleegkundige sprak dit onderwerp jou heel erg aan en toen Saskia jou vroeg om mee te doen hoefde je dan ook niet lang na te denken. Onze bijeenkomsten op de kamer van Saskia waren altijd

zo gezellig, dat ik me er steeds weer over verbaasde dat ik ook nog met waardevolle adviezen en een hoofd vol inspiratie bij jullie vandaan kwam! We zijn echte 'onderzoeksmaatjes' geworden en ik hoop ook met jou in de toekomst nog een paar mooie projecten af te ronden en artikelen te schrijven. Dank voor je onvermoeibare enthousiasme. Wiebren, zoon van, jij kwam in beeld toen Gerard en ik worstelden met het valideren van een vragenlijst die we hadden gebruikt bij de studenten. Jouw statistische kennis en je bereidheid om een paar lastige analyses te doen heb ik zeer op prijs gesteld. Bovendien konden we over de uitkomsten van de analyses en de validiteit van de vragenlijst samen met Gerard goed 'sparren'. Ik wist niet dat deze gave ook genetisch bepaald kan zijn. Dankzij jouw input konden wij verder met het beschrijven van de resultaten, waaruit uiteindelijk twee mooie publicaties zijn voortgekomen.

Dr. R.E. Stewart, methodoloog UMCG, heeft waardevolle adviezen gegeven met betrekking tot de factoranalyse. Roy, hartelijk dank hiervoor en ook voor je gave om alle neuzen weer dezelfde kant op te krijgen.

En dan mijn paranimfen: Christien de Jong en Monique Vromans. Zo ongelooflijk fijn dat jullie naast mij willen staan op deze voor mij zo belangrijke dag. Christien, dankzij jouw geweldige bijdrage aan verschillende onderdelen van mijn onderzoek heb ik de vaart er enigszins in kunnen houden. Jouw expertise als docent verpleegkunde heeft me regelmatig geholpen om de dingen in een ander daglicht te zien. Want je hebt niet alleen een goed beeld van wat studenten meemaken, maar kunt je ook verplaatsen in de verpleegkundige praktijk van alledag. Dank voor de vruchtbare en fijne samenwerking. Monique, wij kennen elkaar al meer dan 40 jaar. We hebben veel lief en leed gedeeld met elkaar en ik ben heel blij dat je al die jaren zo'n lieve, trouwe vriendin bent gebleven. Je hebt een groot hart en staat altijd voor iedereen klaar. Toen ik je vroeg om voor mij honderden vragenlijsten in te voeren in SPSS deed je dat dan ook zonder slag of stoot. Je kwam fluitend op kantoor en vond het blijkbaar heel gezellig bij ons. Dat was wederzijds. Heel veel dank voor je waardevolle hulp en voor je aanwezigheid in mijn leven.

Veel dank aan mijn collega zorgonderzoekers: Aeltsje Brinksma, Astrid Tuinman, Coby Annema, Esther Sulkers, Gea Huizinga en Gonda Stallinga. Bedankt voor jullie collegialiteit, belangstelling en gezelligheid. We hebben heel wat meegemaakt samen, vooral verhuizingen!! Van de Brug, naar het NH hotel, terug naar de Brug, naar het Triade gebouw, het Zusterhuis, ADL 2 om uiteindelijk weer terug te keren naar de vijfde verdieping van de Brug, maar nu aan de andere kant van de klapdeur. Wellicht ben ik nog een locatie vergeten of klopt de volgorde niet helemaal, maar het geeft in elk geval weer hoe flexibel wij zijn. Ondanks al deze onrust zijn we er vrijwel allemaal in geslaagd om onze promoties af te ronden. Echte powergirls!! Ik hoop nog lang van jullie inspirerende aanwezigheid te kunnen genieten.

Door de overplaatsing in mei jl. naar de afdeling Gezondheidswetenschappen, kregen wij onze werkplek op de gang van onze collega's van Health Psychology. We zijn er met open armen ontvangen en ik kan niet anders zeggen dan dat het voor mij aanvoelde (en nog steeds) als een heel warm bad. Ik heb aan den lijve ondervonden hoe het is om welkom te zijn in een team. Allemaal heel hartelijk dank hiervoor.

Een groot woord van dank gaat uit naar studenten, deans, docenten en secretariaten van Avans Hogeschool, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN), de Hanzehogeschool en de Hogeschool van Utrecht voor hun inzet en bijdrage aan mijn onderzoek. Geweldig dat zoveel studenten, ondanks hun drukke studie, bereid waren om de vragenlijsten in te vullen. En zonder de hulp van de docenten en de secretariaten was dit logistiek gezien voor mij een vrijwel onmogelijke opgave geweest. Veel dank voor jullie medewerking en bereidheid.

In het bijzonder gaat mijn dank uit naar de jonge verpleegkundigen die een jaar lang dagboekjes hebben bijgehouden waarin ze hun eerste praktijkervaringen hebben opgeschreven. Heel veel dank dat jullie deze ervaringen met mij hebben willen delen. Ik vond het heel bijzonder om jullie verhalen te lezen. En prachtig om te zien hoe jullie je, ondanks de vele ingrijpende gebeurtenissen, staande hebben weten te houden. Ook de hoofd- en regieverpleegkundigen van de betreffende afdelingen dank ik heel hartelijk voor hun medewerking en enthousiasme om geschikte kandidaten voor te dragen.

Tineke Demmer, één van de beste en aardigste kunstenaars die ik ken heeft het ontwerp voor dit proefschrift gemaakt. Tineke, ik vind het prachtig geworden. Dank dank! De layout van dit proefschrift is verzorgd door Sam Koetsier. Sam, ik heb bewondering voor je inzet en creativiteit. Je hebt de mooie kleuren van het ontwerp van Tineke terug laten komen in de tekst. Dat maakt het sjiek en professioneel. Heel erg dank voor de prachtige vormgeving van mijn proefschrift.

Een druk werkend leven is niet mogelijk zonder een goede balans. Avondjes en weekendjes vol gezelligheid dragen bij aan deze balans en daarom wil ik graag mijn familie, vrienden en burens (Buurvrouwenfilmclub!) heel erg bedanken voor de broodnodige ontspanning. Ik ben heel blij dat ik zoveel aardige, inspirerende mensen om me heen heb, teveel om op te noemen. Met het gevaar dat ik iemand vergeet, ga ik dat ook niet doen.

Willem, liefde van mijn leven, dat ik niet weet hoe ik jou moet bedanken is misschien wel het grootste compliment dat ik je kan maken. Je steun en mateloze geduld zorgden ervoor dat ik op een redelijk ontspannen manier dit uitdagende proces kon doorlopen en afronden. Nu er wat meer rust in mijn leven is gekomen kan ik alleen maar mijn uiterste best doen om in de toekomst net zo klaar te staan voor jou.

Research Institute SHARE

This thesis is published within the Research Institute SHARE (Science in Healthy Ageing and healthcaRE) of the University Medical Center Groningen / University of Groningen. Further information regarding the institute and its research can be obtained from our internetsite: <http://www.share.umcg.nl/>

More recent theses can be found in the list below.
((co-) supervisors are between brackets)

2017

Schans J van der

ADHD and atopic diseases; pharmacoepidemiological studies
(*prof E Hak, prof PJ Hoekstra, dr TW de Vries*)

Berhe DF

Challenges in using cardiovascular medications in Sub-Saharan Africa
(*prof FM Haaijer-Ruskamp, prof K Taxis, dr PGM Mol*)

Heininga VE

The happy, the sad, and the anhedonic; towards understanding altered reward function from a micro-level perspective
(*prof AJ Oldehinkel, dr E Nederhof, dr GH van Roekel*)

Oers AM van

Lifestyle intervention in obese infertile women
(*prof A Hoek, prof BWJ de Mol, dr H Groen*)

Magnée T

Mental health care in general practice in the context of a system reform
(*prof PFM Verhaak, prof FG Schellevis, prof DH de Bakker, dr DP de Beurs*)

Zon SKR van

Socioeconomic inequalities in work and health
(*prof SA Reijneveld, prof U Bültmann*)

Most PJ van der

Development of bioinformatic tools and application of novel statistical methods in genome-wide analysis
(*prof H Snieder, Prof P van der Harst, dr IM Nolte*)

Fleurke-Rozema H

Impact of the 20-week scan
(*prof CM Bilardo, prof E Pajkrt, dr RJM Snijders*)

Schripsema NR

Medical students selection; effects of different admissions processes
(*prof J Cohen-Schotanus, prof JCC Borleffs, dr AM van Trigt*)

Ven HA van de

Shift your work; towards sustainable employability by implementing new shift systems
(*prof JLL van der Klink, prof MP de Looze, prof U Bültmann, prof S Brouwer*)

Hoekstra F

ReSpAct: Rehabilitation, sports and active lifestyle
(*prof LHV van der Woude, prof CP van der Schans, dr R Dekker, dr FJ Hettinga*)

De Carvalho Honorato T

Diminished ovarian reserve and adverse reproductive outcomes
(*prof A Hoek, prof HM Boezen, dr H Groen, dr ML Haadsma*)

Olthof M

Patient characteristics related to health care consumption; towards a differentiated capitation model
(*prof SK Bulstra, prof MY Berger, dr I van den Akker-Scheek, dr M Stevens*)

Bessem B

The young athlete's heart; an electrocardiographic challenge
(*prof J Zwerver, prof MP van den Berg, dr W Nieuwland*)

Husarova D

Barriers to active participation of school-aged children
(*prof SA Reijneveld, prof A Madarasova-Geckova, dr JP van Dijk*)

Schenk HM

Affect and physical health; studies on the link between affect and physiological processes
(*prof JGM Rosmalen, prof P de Jonge, prof JPJ Slaets*)

Wilk AD van der

Patient centered development and clinical evaluation of an ankle foot orthosis
(*prof GJ Verkerke, prof K Postema, dr JM Hijmans*)

For more 2017 and earlier theses visit our website